MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM VAZIRLIGI

MARKAZI

2023-2024-ОКУУ ЖЫЛЫНДА ЖАЛПЫ БИЛИМ БЕРҮҮЧҮ МЕКТЕПТЕРДИН 11-КЛАСС ОКУУЧУЛАРЫ ҮЧҮН

География

ПРЕДМЕТИНЕН ЖЫЙЫНТЫКТООЧУ АТТЕСТАЦИЯСЫН ӨТКӨРҮҮ БОЮНЧА МЕТОДИКАЛЫК СУНУШ ЖАНА МАТЕРИАЛДАР

2023-2024-окуу жылында жалпы билим берүүчү мектептердин 11-класс окуучулары үчүн **ГЕОГРАФИЯ** предметинен жыйынтыктоочу аттестациясын өткөрүү боюнча методикалык сунуш жана материалдар

2023-2024-окуу жылында жалпы билим берүүчү мектептердин 11-класс окуучулары үчүн жыйынтыктоочу текшерүү экзаменин өткөрүү боюнча География предметинен спецификациясы

Түзүүчүлөр: 1. Федерко Виктор

2. Халилова Барно

Эксперттер: Хажиева Майрам

11-классты бүтүргөн окуучулар география предметинен билим берүү программасы боюнча стандарттары негизинде белгиленген компетенцияларга ээ болушат.

Окуу, билим, билгичтик жана көндүмдөрүн аныктоо максатында 2023-2024-окуу жылында 11-класстарда жыйынтыктоочу аттестация экзамени жазма түрдө өткөрүлөт.

Ар бир экзамен билетинин суроо жана тапшырмалары география предмети боюнча жалпы билим берүүчү 5-10-класстар темаларын өз ичине алган. Ошондой эле сунуш кылынган материалдар билүү үчүн суроолор, колдоого жана талкуулоого тиешелүү тапшырмалар боюнча баалоо критерийлери келтирилген.

Окуучуларга сунуш кылынган база суроолорунан түзүлгөн 1 билет берилет. Билетте окуучуга 10 суроо (5-10-класстардан) берилет. 3 суроо (5-7-класс) билүүгө, 6 суроо (8-9-класс) колдоого, 1 суроо (9-10-класс) талкуулоого тиешелүү болот.Билет суроолоруна жооп берүү үчүн 120 мүнөт убакыт берилет.

Окуучулардын жазма иштери география предметинин ар бири үчүн өз алдынча 100 баллдык тизим негизинде:

0 – 29% – “жаман”;
30–65% – “орто”;
66–85% – “жакшы”;
86–100% – “эң жакшы”

баа сыяктуу бааланат. Ар бир тапшырма үчүн белгиленген баллдан жогору балл коюлушуна жол коюлбайт.

Берилген тапшырмалардан жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы өткөрүлүшү белгиленген күндөн бир күн мурда, ишчи топ тарабынан кура таштоо жолу менен 2 вариант түзүлүп, жарыя кылынат.

Бөлүмдөр	**Билүү**	**Колдоо**	**Талкуулоо**	**Жабык тест**	**Ачык тест**	**Мисал**	**Анализдөө**

Табигый география башталгыч курсу	2				2			
Материктер жана океандар табигый географиясы	1			1	1			1
Өзбекстандын табигый географиясы		1				1		
Өзбекстандын экономикалык жана социалдык географиясы		2				2		

№	Бөлүм аты		Тапшырма түрү	Тапшырма формасы	Баалоо критерийси
1	Табигый география башталгыч курсу	Б	Жабык тест	A), B), C), D)	Туура жооп үчүн **6 ball**
2	Табигый география башталгыч курсу	Б	Жабык тест	A), B), C), D)	Туура жооп үчүн **6 балл**
3	Материктер жана океандар табигый географиясы	Б	Жабык тест	A), B), C), D)	Туура жооп үчүн **6 балл**
4	Өзбекстандын табигый географиясы	К	Ачык тест	Жооп : ________________	Көрсөтүлгөн ар бир көндүмдөр үчүн баллдар белгиленет. Туура жооп үчүн **8 балл**
5	Өзбекстандын экономикалык	К	Ачык тест	Жооп: ________________	Көрсөтүлгөн ар бир көндүмдөр үчүн баллдар белгиленет.

	жана социалдык географиясы				Туура жооп үчүн **8 балл**
6	Өзбекстандын экономикалык жана социалдык географиясы	К	Ачык тест	Жооп : ________________	Көрсөтүлгөн ар бир көндүмдөр үчүн баллдар белгиленет. Туура жооп үчүн **8 балл**
7	Дүйнө экономикалык жана социалдык географиясы	К	Ачык тест	Жооп : ________________	Көрсөтүлгөн ар бир көндүмдөр үчүн баллдар белгиленет. Туура жооп үчүн **8 балл**
8	Дүйнө экономикалык жана социалдык географиясы	К	Маселе	Негизделген чечим жана жообун келтирүү	Көрсөтүлгөн ар бир көндүмдөр үчүн баллдар белгиленет.Толук туура чечим жана туура жооп үчүн **15 балл**
9	Практикалык география	К	Меселе	Негизделген чечим жана жообун келтирүү	Көрсөтүлгөн ар бир көндүмдөр үчүн баллдар белгиленет. Толук туура чечим жана туура жооп үчүн **15 балл**
10	Табигый география башталгыч курсу Материктер жана океандар табигый географиясы Өзбекстандын табигый географиясы, Өзбекстандын экономикалык	Т	Анализдөө жана корутунду жазуу.	Графикти анализдөө. Берилген маалыматтар жана чиймеден пайдаланып, диограмма сызат.	Көрсөтүлгөн ар бир көндүмдөр үчүн баллдар белгиленет. Толук туура чечим жана туура жооп үчүн **15 балл**

	жана социалдык географиясы Практикалык география				

1-вариант

1.Эхоло аспабы жардамында эмне өлчөнөт?

А) Жер титирөө күчү B) Шамал тездиги

D) Суу бассейндеринин тереңдиги E) Абанын салыштырма нымдуулугу

2.Төмөнкүдө берилген жеке дарактын азимуту канча даражага тең?

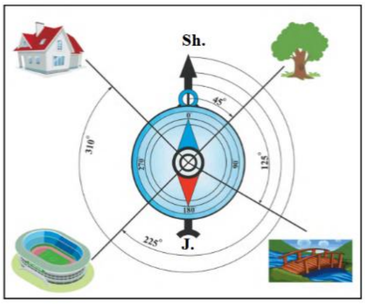

A) 90 ^{o}B) 45 ^{o}C) 180 ^{o}D) 225 ^{o}

3.Африкадагы жамгырдуу токойлор эмне деп аталат?

А) Пампа B) Тереялар C) Гилея D) Саванна

4.Өзбекстандын эң төмөн пункту– Миңбулак чөкмөсү (-12 м) кайсы табигый географиялык округ аймагында жайгашкан?   А чекити аралдын чокусуна карай кайсы багытта жайгашкан?

Жооп: ________________________

5. Төмөнкү картада 2-жана 3 сандар менен кайсы облустар сүрөттөлгөн?

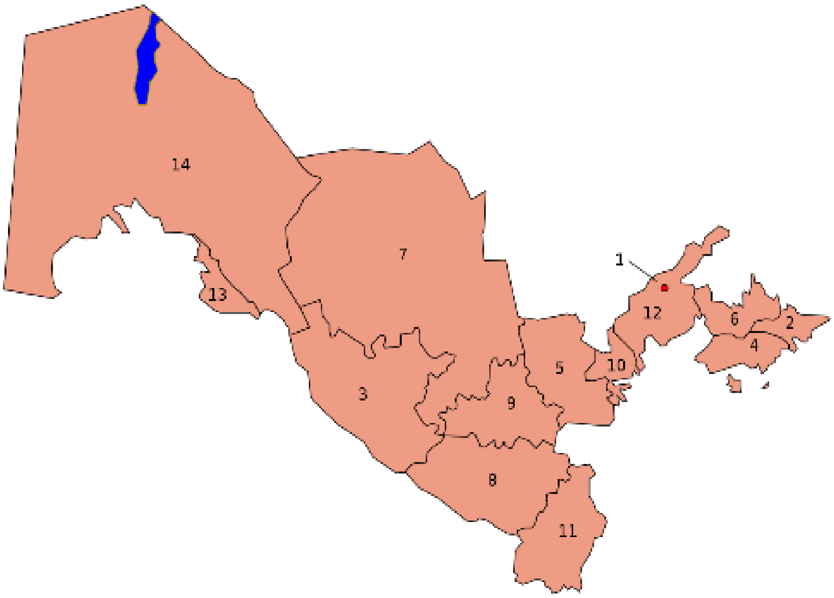

Жооп: ________________________

6. Мурун тоо кени негизинде кайсы шаар пайда болгон?
Жооп: ____________________

7. Кытай, Индия, Бразилия жана Мексика мамлекеттери өнүгүп мамлекеттердин кайсы тобун түзөт?

8. Камерун мамлекетинин аянты 475,4 миң км. кв, калкынын жалпы саны 25,6 млн кишини түзсө, ушул мамлекеттин калкынын тыгыздыгын аныктагыла.
Жооп: ____________________

9.Төмөнкү картада белгиленген мамлекеттерге мүнөздүү өзгөчөлүктөрдү дал келтиргиле.

a) Жез рудасы жана жезди көп санда экспорт кылат;

b) Дүйнөлүк базарга негизинен фосфорит, цитрус жемиштерди сунуш кылат;

c) Жанылгы чийки заттарынын негизги экспорт кылуучуларынан бири;
d) Автомобиль экспорту боюнча алдында;
e) Кофени дүйнө базарына көп санда алып кирет;
f) Танспорт, кабар-коммуникацион кызматтар экспорту менен өз алдынча ажыралып турат;

Жооп:

№	Мамлекет аты	Өзгөчөлүгү (тамгасы)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

10. Төмөнкү диограммаларда дүйнө жана түрдүү материктер калкынын жаш курамы чагылдырылган. Бул диограммалар жардамында кайсы материк калкында балдардын өлүмү эң жогору, кайсы биринде болсо карыялардын өлүмү эң жогору экендинин аныктагыла.Бул эки материкте төрөлүш даражасы жана узак жашоонун айырмасы жөнүндө корутунду кылгыла.

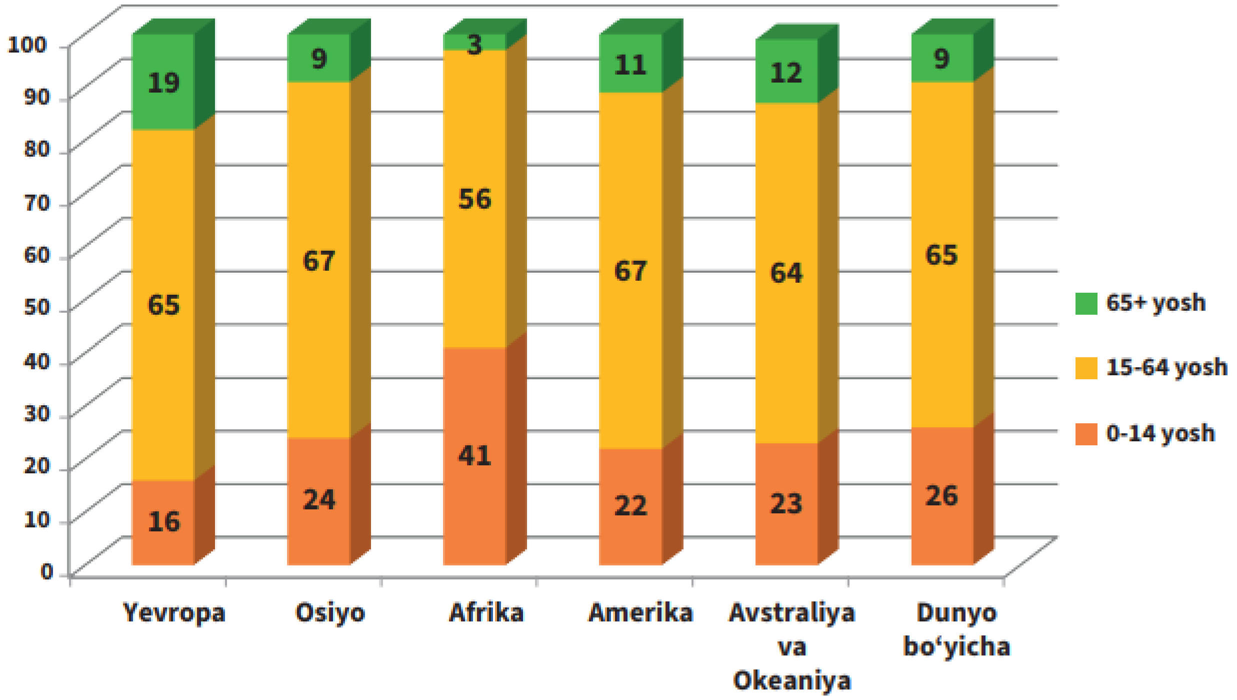

Жооп: ____

____

____

____

____

____

2-вариант

1. **Атмосфера каттамдарынан кайсы биринин жогору чегарасы 40-50 км бийиктикте өтөт?**

А) Тропосфера В) Стратосфера D) Мезосфера Е) Термосфера

2.Төмөнкү сүрөттө үйдүн азимуту канча даражага тең?

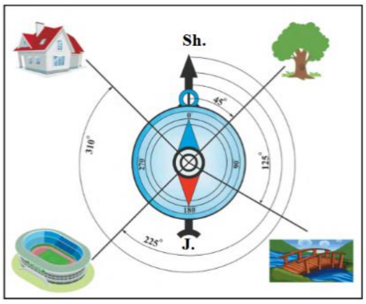

А) 90 °В) 45 °С) 180 °D) 315°

3.Түштүк Америкада штаттар эмне деп аталат?

А) Пампа В) Тереялар С) Гилея D) Саванна

4. **Чаткал жана Курама тоолорунан суу топтоочу сайларынын кошулушунан Акташсай(Чавлисай) аты менен башталa турган жана 236 км аралыкта агып, Сырдарыяга куюлуучу дарыя кайсы?**

Жооп:_______________________

5. Төмөнкү картада 4 жана 5 сандар менен кайсы облустар сүрөттөлгөн?

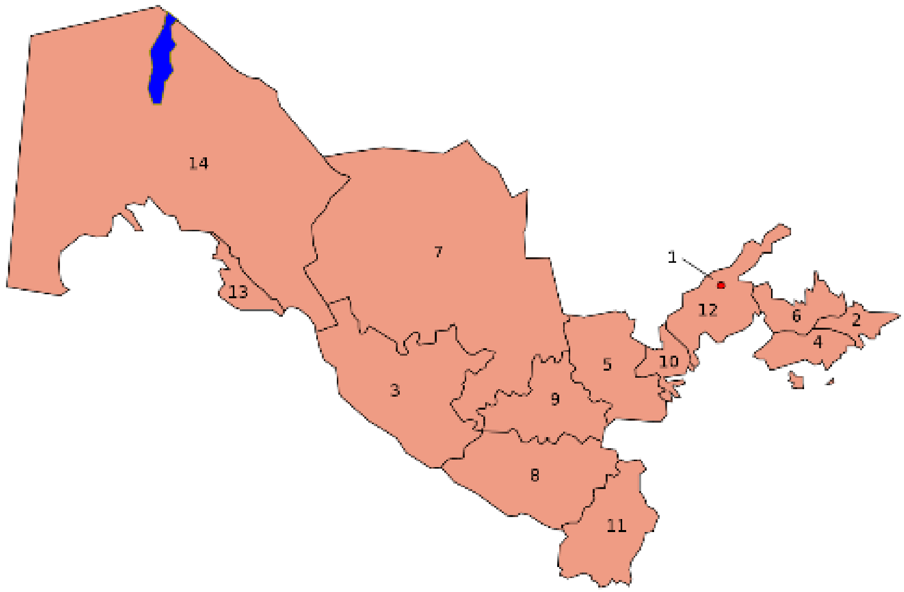

Жооп: _______________________

6.Суу жолунда жүк ташуу эмне деп аталат?
Жооп: ________________________

7.Кызмат көрсөтүү тармактары дүйнө экономикалык составындагы кайсы секторду пайда кылат?
Жооп: ___________________

8. Корея Республикасынын 1.01.2024-жыл абалындагы калкынын санын эсептеп чыккыла:

Мамлекет	Калкы (млн киши 1.01.2023-ж.)	Төрөлгөндөр саны (миң киши 2023-ж.)	Өлгөндөр саны (миң киши, 2023-ж.)	Көчүп келгендер саны (миң киши 2023-ж.)	Көчүп кеткендер (2023-ж.)

Корея Республикасы	52,0	476,3	287,5	86,9	24,0

9. Төмөнкүлөрдү толтургула.

Мамлекет аты	Борбору	Аянты, миң км, кв.	Калкы, млн киши	Калкынын тыгыздыгы	Акча бирдиги
Иран		1648	81,6		
Ооганстан		652,8	36,5		
Пакистан		803,9	200,6		

10. Төмөнкү климат диограммалары Түштүк Америка материгинин кайсы климаттык аймактарына дал келет?

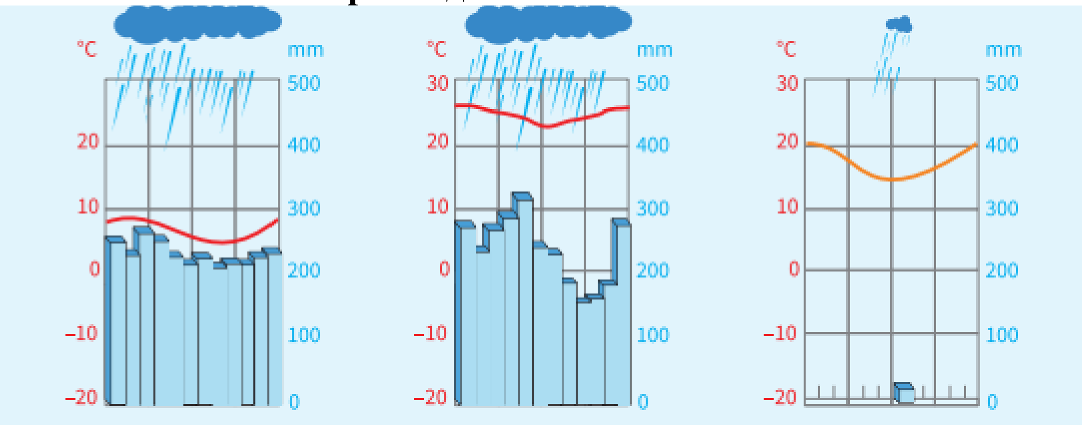

Жооп: ____

____

3-вариант

1.Жер жүзүндөгү бийиктиктер кайсы аспап жардамында өлчөнөт?

A) Анемометр B) Рулетка C) Барометр D) Нивелир

2.Төмөнкү сүрөттө кайсы шамал чагылдырылган?

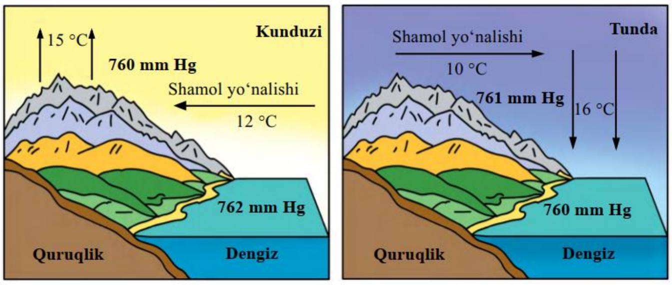

A) Муссон B) Бриз C) Батыш шамалдары D) Пассат

3.**Африкадагы Индия океанына куюлуучу дарыялардан эң чоңу кайсы ?**
A)Лимпопо B) Жубба D) Замбези E) Тана

4. Моргузар жана Нурата тизмелери кайсы дара менен ажыратылат?
Жооп: ____________________

5.Пайдалуу кендер аттарын алардын топтору менен дал келтиргиле.
1. Оор металддар. 2. Жеңил металлдар. 3.Баалуу металлдар. 4. Кыйын эрүүчү металлдар. 5.Сейрек кездешүүчү металлдар.

a) вольфрам, молибден; b) уран, германий; c) жез,цинк d) алюминий, титан; e) күмүш, платина;

Негизги топтор			Башка топтор	
Оор металддар	Жеңил металддар	Баалуу металддар	кыйын эрүүчү металддар	сейрек кезде-шүүчү металддар

6. Зарафшан экономикалык районунун кайсы шаарында бир нече килем фабрикалары, тамеки-фермент жана шифер заводдору иш жүргүтөт?

Жооп: ___________________

7. Африка мамлекеттери арасында калкы саны боюнча 1- жана 2-орунда туруучу мамлекеттер атын жазгыла.

Жооп: ___________________

8. Никарагуа мамлекетинин аянты 129,5 миң км. кв, калкынын жалпы саны 6,3 млн кишини түзсө, ушул мамлекеттин калкынын тыгыздыгын аныктагыла.
Жооп: ___________________
9.Төмөнкү жадыбалды толтургула.

Калкы саны, млн киши	Шаар калкы саны, млн киши	Урбанизация даражасы %	Айыл калкы саны, млн киши	Айыл калкы өлүмү %
140	…	…	56	…

10.Ушул диограмма жардамында Фергана, Түштүк жана төмөнкү Амударыя экономикалык райондор өнөр жайынын 2 ден жетекчи тармактарын аныктагыла.

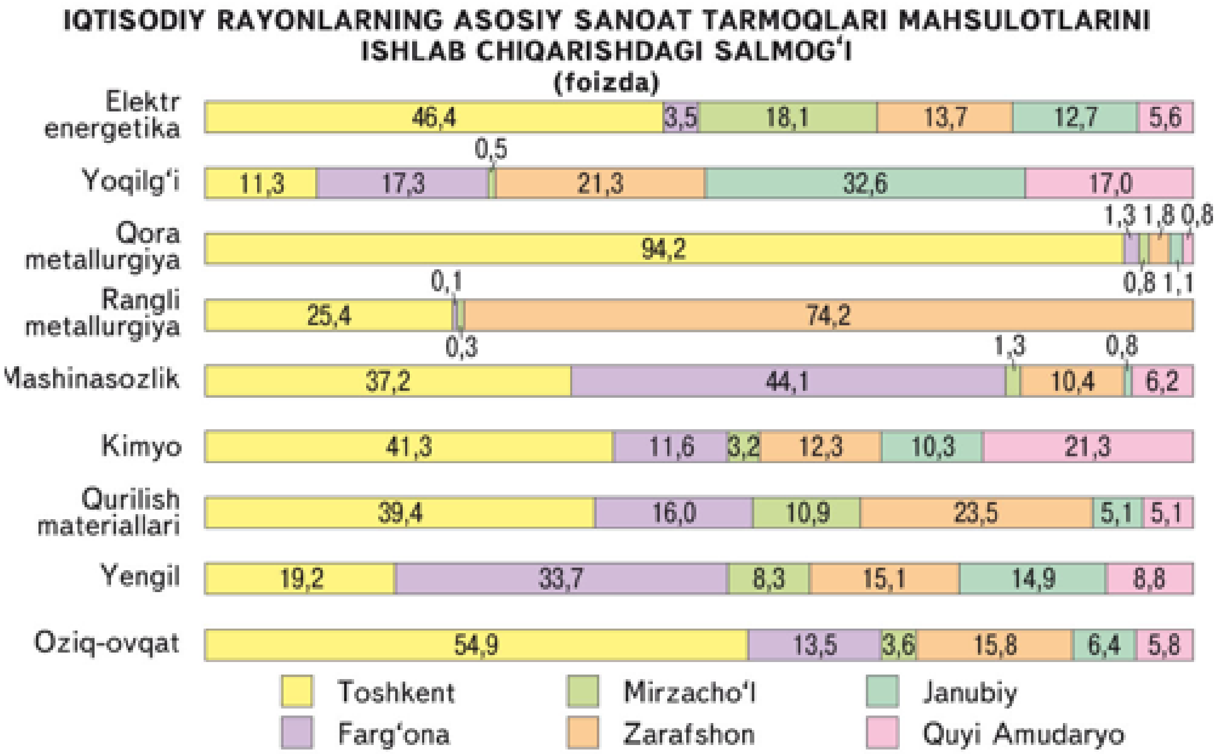

Жооп: ____

____

____

____

____

4-вариант.

1. **Күн 22-июнь күнү кайсы параллелде тик төбөгө келет?**

A) Экватор B) Түштүк тропик D)Түндүк тропик E) Түндүк Арктикалык айлана

2. Эсип жаткан шамал багыты кандай аспап жардамында аныкталат?
A) флугер   B) анемометр   D) жаан өлчөгүч E) барометр

3.Ушул аралдардан кайсы бири Меланезия составына кирбейт?
A) Жаңы Каледония   B) Жаңы Гвинея D) Фиджи   E) Гавай аралдары

4. Парзанкөл, Мохонкөл Каракыр сыяктуу көлдөр кайсы табигый географиялык округ аймагында жайгашкан?

Жооп: ___________________________

5. Аммофос минералдык азыктар Ташкент областынын кайсы шаарында иштеп чыгарылат?

Жооп: ___________________________

6. Эгемендүүлүк жылдарында республикабыздын кайсы шаарларында жыгач устачылык буюмдары заводу ишке түшкөн?

Жооп: ___________________

7. **Сэйкан туннели кайсы аралдарды байланыштырат?**
Жооп: ___________________

8.**Корея Республикасынын аянты 100,2 миң км. кв, калкынын жалпы саны 51,8 млн кишини түзсө, ушул мамлекеттин калкынын тыгыздыгын аныктагыла.**

Жооп: ___________________

9. **Самолёт Пекинден (VIII убакыт зонасы) жергиликтүү убакыт менен саат: 11:00 дө Стамбулга (III убакыт зонасы) карай учуп келди. Самолёттун учуу убакты 8 саат 36 мүнөткө тең болсо, ал Стамбулда жергиликтүү убакыт менен саат канчада конот?**

Жооп: ______________________

10. Ушул картадан пайдаланып, калкы тыгыздыгы 10 киши/км^2 дан төмөн болгон мамлекеттер арасынан 3 аймагы, негизинен, чөлдөрдөн болуп саналган жана 3 суук климаттуу мамлекетти аныктагыла.

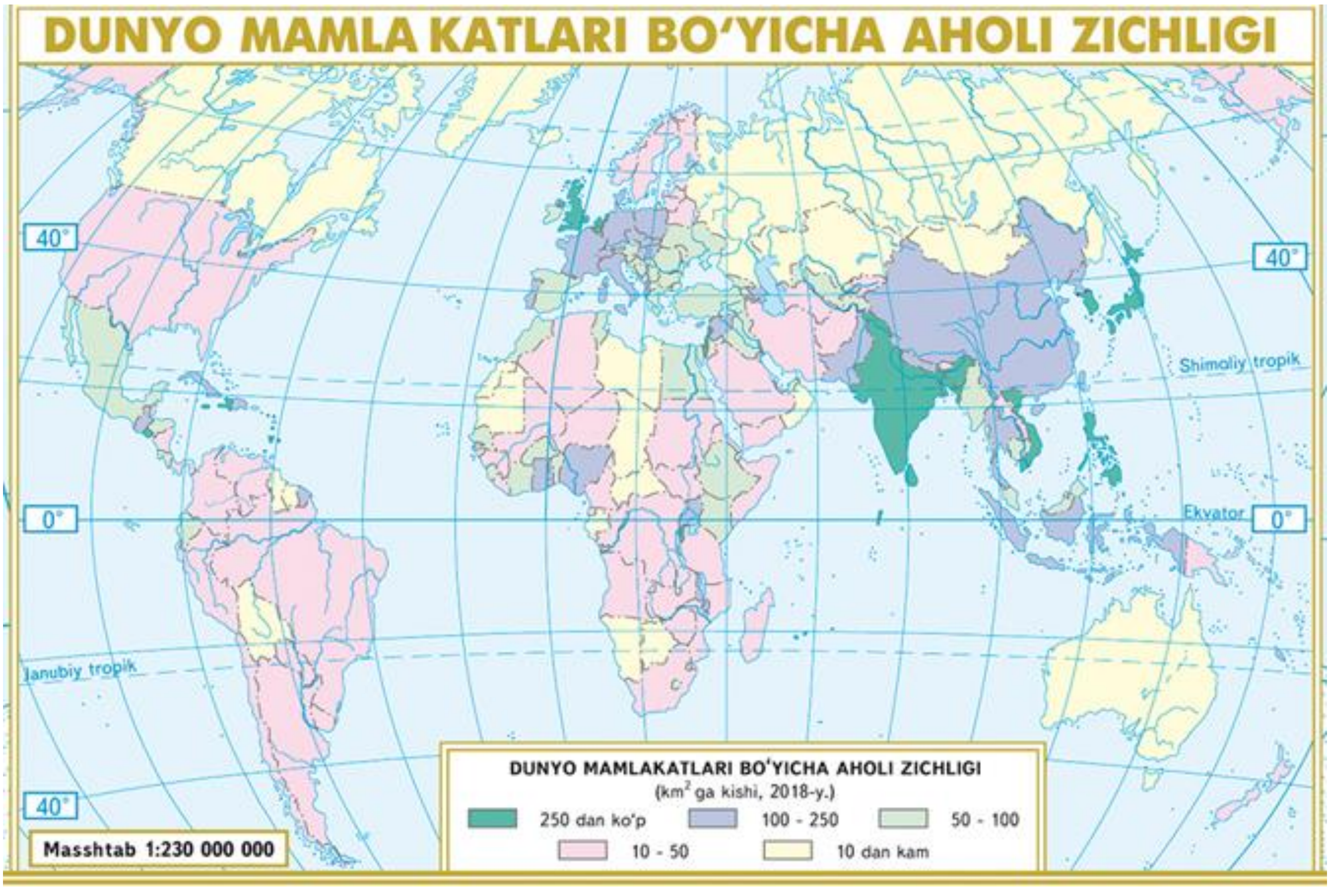

Жооп: ____
____
____
____

5-вариант

1. **Анероид кайсы өлчөө аспабынын түрү болуп саналат?**

A) Термометр B) Барометр D) Гидрометр E) Анемометр

2. **Муссон шамалдары кайсы аймактарда күчтүү болот?**

A) Батыш жана Түштүк Европа B) Түндүк жана Батыш Африка
D) Чыгыш жана Түштүк Азия E) Түндүк жана Чыгыш Европа

3.I, II, III сандарды a) b) c) жооптор менен дал келтиргиле.

I. Абиссал.
II. Материк саяздыгы.
III. Батял.

a) 200 метр чукурдукка чейин;
b) 3000 метр чукурдукка чейин;
c) 6000 метр чукурдукка чейин;

A) I-c; II-a; III-b B) I-c; II-a; III-b C) I-c; II-a; III-b D) I-c; II-a; III-b

4.Барсакелбес жана Асака-Овдан чөкмөлөрү кайсы табигый географиялык округ аймагында жайгашкан?

Жооп: _______________

5. Самарканда областында республика калкынын 12 % ти жашайт. Бул область республикада жетиштирилген эгиндердин 18 %тин берген.Адистештирүү коэффицентин аныктагыла.

Жооп: ______________________

6. Төмөнкү аныктамалар кайсы шаарга туура келет?

1) Шаар күчтүү шамал эсүүчү аймакта жайгашкан;
2) Облустардын түштүгүндөгү шаар;
3) Шаарда металлургия заводу бар;
4) Фархад ГЭС курулушу процессинде пайда болгон;

Жооп: __________________

7. 2 саны менен Европанын кайсы субрегиону чагылдырылган?

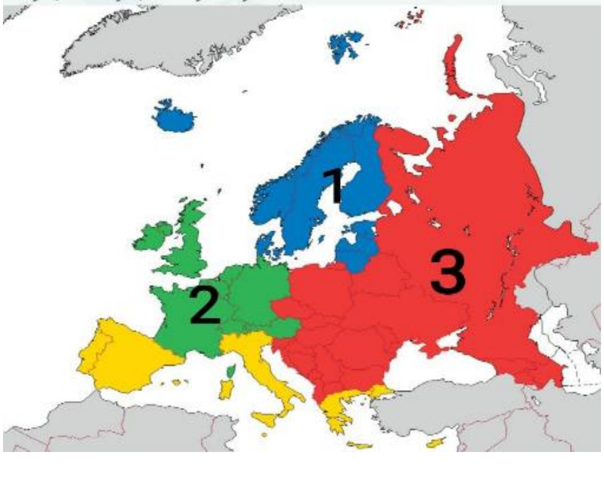

Жооп: ___________________

88. Мамлекет экспортунун жалпы жылдык көлөмү 165 млрд АКШ долloруна, импортунун жалпы жылдык көлөмү болсо 181млрд АКШ долларуна барабар. Ушул мамлекеттин тышкы соода айлануусу жана балансын эсептегиле.

Жооп: тышкы соода айлануусу ____________

тышкы соода балансы______________________га тең.

9. Аба температурасы тоо чокусунда -10°С, tog‘ etagidaesa +23°С га барабар.Тоо чокусунун эң бийиктиги 5835 метр болсо, тоо этегинин эң бийиктигин аныктагыла.

Жооп: ___________________________

10. Төмөнкү диограммаларда дүйнө калкынын материктер боюнча 2020- жана 2050-жылдар (прогноз) абалына көрө бөлүштүрүү келтирилген.Бул диограммаларды өз ара салыштырып, 2050-жылга келип кайсы материктердин дүйнө калкы составындагы үлүшү көбөйүшү, кайсылардыкы болсо азайышы күтүлүп жаткандыгын аныктагыла. Тиешелүү өзгөрүүлөргө кандай фактор негизги таасир көрсөтөт деп эсептейсиңер?

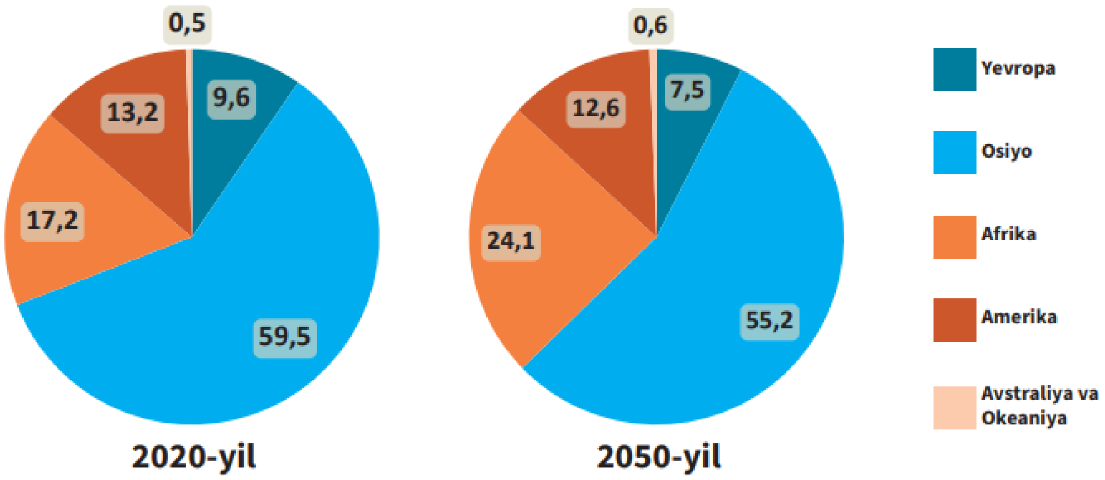

•

Жооп:____

____

____

____